HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

בית שמאי אומרים אין ממאנין אלא ארוסות ובית הלל אומרים [א]ארוסות ונשואות ב״ש אומרים בבעל (א) ולא ביבם וב״ה אומרים [ב]בבעל וביבם ב״ש אומרים בפניו ובית הלל אומרים [ג]בפניו ושלא בפניו ב״ש אומרים בב״ד וב״ה אומרים [ד]בב״ד ושלא בב״ד אמרו להם ב״ה לבית שמאי [ה]ממאנת והיא קטנה אפילו ד׳ וה׳ פעמים אמרו להם ב״ש אין בנות ישראל הפקר אלא ממאנת וממתנת עד שתגדיל ותמאן ותנשא:

גמ׳ אמר רב יהודה אמר שמואל מאי טעמא דבית שמאי [ו]לפי שאין תנאי בנשואין ואי נשואה תמאן אתי למימר יש תנאי בנשואין נכנסה לחופה ולא נבעלה מאי איכא למימר [ז]לפי שאין תנאי בחופה מסר האב לשלוחי הבעל מאי איכא למימר א) לא פלוג רבנן ובית הלל מידע ידעי דנישואי קטנה דרבנן נינהו רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו טעמא דבית שמאי ב)[ח]לפי שאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות נכנסה לחופה ולא נבעלה מאי איכא למימר לא ניחא ליה דתיהוי חופה דאיסורא מסר האב לשלוחי הבעל מאי איכא למימר לא פלוג רבנן ובית הלל כיון דאיכא קדושין וכתובה לא אתו למימר דבעילתו בעילת זנות רב פפא אמר טעמא דב״ש משום פירי טעמא דב״ה משום פירי טעמא דב״ש משום פירי דאי אמרת נשואה תמאן שמיט ואכיל להו מינה דסוף סוף למיפק קיימא ובית הלל אדרבה כיון דאמרת תמאן אשבוחי משבח להו סבר דאי לא עייצי לה קרוביה ומפקי לה מיניה רבא אמר היינו טעמא דב״ש [ג]שאין אדם טורח בסעודה ומפסידה וב״ה תרוייהו ניחא להו (ב) כדי דליפוק עלייהו קלא דאישות: ב״ש אומרים בבעל וכו׳: אמר רבי אושעיא [ד]ממאנת למאמרו ואינה ממאנת לזיקתו אמר רב חסדא מאי טעמא דרבי אושעיא מאמר דמדעתה מציא עקרא זיקה דבעל כרחה לא מציא עקרא והרי ביאה דבעל כרחה ומציא

אין ממאנין. יתומה שהשיאוה אמה ואחיה אלא מן האירוסין: **בבעל.** אבל אם מת ולא מיאנה בו ונפלה לפני יבם אינה יוצאת במיאון אלא תמתין עד שתגדיל ותחלוץ: **אין בנות ישראל הפקר.** ואפי׳ מן האירוסין לא תמאן ותיארס לאחר ותחזור ותמאן אלא ממאנת בזה ותמתין מלארס לאחר עד שתגדיל ויהיו קדושין גמורים ולא תהא עוד משני במיאון: **ותמאן.** כראשון ותנשא. ובגמרא [ע״ב] פריך הא מיאנה בו כבר חדא זימנא: **גמ׳ מ״ט דב״ש.** דאמרי נשואה לא ממאנה הא קטנה היא: **לפי שאין תנאי.** מועיל בנישואין של גדולה ואפי׳ הוה ליה תנאה בשעת קדושין אתולי אתליה בשעת ביאה וחופה ותיילא להו קדושין קמאי ואי אמרת נשואה קטנה תמאן לא ידעי אינשי דמשום קטנות הוא אלא אמרי תנאה ה״ל בנישואין ואתו למימר יש תנאי בנישואי גדולה: **נכנסה לחופה כו׳ מאי איכא למימר.** לב״ש אמאי לא ממאנת דקאמרי אין ממאנין אלא ארוסות ומשמע לאפוקי נכנסה לחופה או שנמסרה לשלוחי הבעל דנפקא לה מכלל ארוסה: **לפי שאין תנאי.** מועיל בחופה ואי אמרת קטנה שנכנסה לחופה ולא נבעלה תמאן אמרי תנאה הוה להו ואתי למימר יש תנאי בחופה: **מסר האב.** מסרה האב לשלוחי הבעל מאי איכא למימר א״נ אתי למימר תנאי מועיל במסירה שפיר קאמרי שהרי אין כאן חיבה דנימא אתליה לתנאיה דקדושין. האי מסר האב לאו דוקא דאילו מקיבל אביה קידושיה לא נפקא במיאון דהאב זכאי בקידושי בתו ואין מיאון אלא ביתומה שקדשוה אמה ואחיה וה״ק מסר האב לשלוחי הבעל דקי״ל בכתובות (דף מח:) דנישואין נינהו ודכוותה הכא מסרוה אחין לשלוחין הוו נישואין ולב״ש לא ממאנת מאי איכא למימר: **לא פלוג רבנן.** בין נישואין לנישואין: **לפי שאין אדם כו׳.** ורבנן תקינו נישואין לקטנה כדי שלא ינהגו בה מנהג הפקר כדאמר לקמן (דף קיב:) בחרש שנשא ואי אמרת ממאנה מימנעי ולא נסבי לה דאין אדם רוצה לעשות בעילתו בעילת זנות ומיעקרא תקנתא דרבנן: **דאיסורא.** דבעילת זנות: **מסר האב כו׳.** דקי״ל דנישואין נינהו ודכוותה בנישואין דרבנן הויא מסירת אחין נישואין ולב״ש לא ממאנה דהא מילתא פסיקא קאמרי דאין ממאנין אלא ארוסות מאי איכא למימר לאו בעילת זנות היא ולא מימנעי: **משום פירי.** שלא יפסיד פירות נכסי מלוג אבל ארוס לית ליה פירי: **סבר דאי לא.** דאם אינו משביחן עיילי לה קרוביה כו׳: **בסעודה.** סעודת נישואין. הילכך אי אמרת תמאן מימנעי ולא נסבי: **ניחא להו כו׳.** הילכך לא מימנעי: **אמר ר׳ אושעיא ממאנת למאמרו.** לב״ה דאמרי ממאנת ביבם למאמרו ממאנת שאם עשה בה מאמר ממאנת ועוקרתו שלא תהא צריכה גט למאמרו אבל חליצה שהיא בשביל זיקה לא עקרה: **דבעל כרחה.** מקידושי ראשון ומכח נישואין רמיא עליה וכראשון לא מיאנה: **והרי ביאה.** יבם בעל כרחה היא כדאמר בהבא על יבמתו (לעיל נד.) יבמה יבא עליה ה) בע״כ:

ומגיה

בית שמאי: אמר רב יהודה אמר שמואל מ״ט דב״ש לפי שאין תנאי בנישואין. תימה דבפ׳ המדיר (ג) (כתובות עג. ושם) גבי קדשה על תנאי וכנסה סתם קאמר שמואל דאין צריכה גט ומוקי אביי פלוגתייהו בבעל דמפרש טעמא דרב שאין אדם בועל בעילתו בעילת זנות אלמא אפילו בבעל לשמואל יש תנאי בנישואין וב״ה נמי לא פליגי אלא משום דסברי דליכא למיגזר דמידע ידעי דנישואי קטנה דרבנן נינהו אבל הא מודו דאין תנאי בנישואין וריב״ן הגיה כאן אמר רב יהודה אמר רב ואר״י מ״מ תיקשה ו) לרבה דאמר התם (דף עג:) בטעות אשה גרידתא מודה רב דיש תנאי בנישואין ועוד דאפי׳ נכנסה לחופה ולא נבעלה קאמר הכא דאין תנאי בחופה ונראה לר״י דאביי לא היה מפרש טעמא דב״ה משום דמידע ידעי כו׳ אלא משום דיש תנאי בנישואין וסוגיא דהכא כעולא אמר ר׳ אלעזר דאמר התם המקדש על תנאי ובעל ד״ה צריכה הימנו גט דאין תנאי בנישואין (ד) וגרס הכא אמר רב יהודה אמר רב לשמואל בנכנסה לחופה ולא נבעלה יש תנאי והא דאמר אביי לעיל בס״פ האשה רבה (דף צה:) גבי פלוגתא דרב ושמואל דיבמה הרי היא כאשת איש דאמר אביי לחד לישנא דשמואל אדר׳ יצחק נפחא קאי דמפרש מילתיה דרבי יוסי משום דאין תנאי בנישואין לאו משום דלא מהני תנאה קאמר אלא משום דאין רגילות שיהו נשואין מתבטלין מחמת תנאי שהיה בקדושין דרגילות הוא או שיודע וימנע מלישא או גמרי ומחלי אהדדי בשעת נישואין וכן צריך לפרש ע״כ הא דקאמר שמואל אינה כא״א דבקדושין איירי ובקדושין כ״ע מודו דיש תנאי והר׳ חיים היה מפרש הא דהכא נמי בענין זה וה״פ לפי שאין תנאי בנישואין פירוש אין רגילות שיתבטלו נישואין מחמת שום תנאי ואי אמרת נשואה תמאן אתי למימר יש תנאי בנישואין בתמיה וכי יעלה על לב לומר שמחמת תנאי נתבטלו הא אין רגילות מחמת קדושי קטנה נמי לא ידעי אלא יאמרו דאשת איש יוצאה בלא גט:

טעמא דב״ש לפי שאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות. וקשה לר״י דבפ׳ הזורק (גיטין דף פא. ושם) גבי המגרש את אשתו ולנה עמו בפונדקי דאמרי ב״ש אינה צריכה הימנו גט ומפרש בגמרא טעמא דסברי אדם עושה בעילתו בעילת זנות ואין לנו לחוש שקדשה בביאה אלא בא עליה בלא קדושין ותירץ דשאני התם דכיון דגירשה ונתייחד עמה גלי אדעתיה שבעילתו בעילת זנות אבל הכא שהיה מתחלה דרך נישואין או בעלמא שאין הוכחה אין לנו לומר שיעשה בעילתו בעילת זנות:

דאי אמרת תמאן שמיט ואכיל להו. וא״ת והאמר בפ׳ המפקיד (ב״מ לט.) המוציא הוצאות על נכסי אשתו קטנה כמוציא על נכסי אחר דמי וישלמו לו מה שהוציא וא״כ לא יפסיד כלום במיאונה ואר״י דמ״מ שמיט ואכיל אפי׳ הזמורות וגוף הקרקע אם כילה דא״ל לשלם אע״פ שאכל שלא כדין כדמוכח בכתובות בס״פ אלמנה (דף קא. ושם) דאמר שמואל אמתניתין ולא בלאות לא שנו אלא נכסי מלוג אבל נכסי צאן ברזל יש לה הוי בה רב פפא אהייא אילימא אממאנת אי דאיתנהו אידי ואידי שקלה ואי דליתנהו אידי ואידי לית לה ואיירי בהנך שכילה שלא כדין שכילה גם את הקרן דאי בהני שכילה כדין א״כ היכי מסיק גבי איילונית אי דליתנהו איפכא מיבעי ליה דישלם פירות נכסי מלוג ולמה ישלם הפירות כיון שאכלם שלא כדין ודאי מיירי בפירות שאכלם שלא כדין כיון דליתנהו בעין לא ישלם ולכך קאמר שפיר דשמיט ואכיל פרי כיון שלא ישלם כלום: **תרוייהו ניחא להו כו׳.** ה״ג בפר״ח תרוייהו ניחא להו דליפוק עלייהו קלא דאישות ולא גרסינן ניחא ליה דלדידה נמי ניחא לה כדאמרי׳ (גיטין דף מט:) יותר משהאיש רוצה לישא אשה רוצה להנשא ואמרי׳ נמי ז) (קדושין מא.) טב למיתב טן דו:

מידי

מסורת הש״ס

א) [לעיל סו. כתובות נב: ב״מ נג:], ב) [כתובות עג. גיטין פא:], ג) [כתובות י. קדושין מה:], ד) לעיל יג. קדושין מה. [ע״ש], ה) [דברים כה], ו) [צ״ל לרבה], ז) לקמן קיח: כתובות עה. קדושין ז. ב״ק קיא.

הגהות הב״ח

(א) במשנה ב״ש אומרי׳ בבעל וב״ה כצ״ל ותיבות ולא ביבם נמחק: (ב) גמ׳ ניחא להו כי היכי דליפוק עלייהו: (ג) תוס׳ ד״ה אמר רב יהודה וכו׳ דבפ׳ המדיר נ״ב ריש דף ע״ג וע״ש בתוס׳: (ד) בא״ד וגרס הכא אמר רב יהודה אמר רב. נ״ב ולפי זה צריך לומר [דאביי לא] פליג ארבה דאמר התם דבאשה אחת מודה רב [דא״ל גטן] ומשום הכי ס״ל לרב אליבא דב״ה דיש תנאי בנישואין וכן פי׳ הר״ן בפ׳ המדיר דאביי לא פליג ארבה [אע״ג] דאותביה ע״ש אבל הרב מהר״ש לוריא פי׳ הכא בע״א ול״נ שזה רחוק ואינו עיקר:

מוסף רש״י

ממאנת למאמרו. הא דתנא וב״ה אומרים בבעל וביבם, למאמרו הוא דממאנת, שאם עשה היבם מאמר ביבמה קטנה ומיאנה בו, מפקיע מיאון את המאמר וחוזרה לזיקה לבדה וחולצת, ואע״ג דגדולה שעשה בה מאמר ולא רצה לכנוס, קי״ל בפ׳ ר״ג (לעיל נ:) דצריכה גט למאמרו וחליצה לזיקתו, הכא מיאון עקר למאמרו ולא בעיא גיטא, ואינה ממאנת לזיקתו. **לעקור** נשואים ראשונים ולהפקיע זיקת ייבום ולצאת בלא חליצה (לעיל יג.).

עין משפט נר מצוה

א א מיי׳ פי״א מהל׳ גירושין הל׳ ג סמג עשין נ טוש״ע אה״ע סי׳ קנה סעיף ד:
ב ב מיי׳ שם טוש״ע שם סעיף ה:
ג ג ד מיי׳ שם טוש״ע שם סעי׳ ד:
ד ה מיי׳ שם טוש״ע שם סעי׳ ו:
ה ו ז מיי׳ פ״ז מהל׳ אישות הל׳ כג טוש״ע שם סימן לח סעיף לה לו:
ו ח מיי׳ שם הל׳ כג:

תוס׳ חד מקמאי

פרק בית שמאי

הא דאמר שמואל טעמייהו דב״ש משום דאין תנאי בנשואין לטעמייהו דב״ש קאמר אבל שמואל גופיה ס״ל יש תנאי בנשואין דגר׳ בפרקין ובפ׳ המדיר קדשה על תנאי וכנסה סתם רב אמר צריכה הימנו גט ושמואל אמר אין צריכה הימנו גט ואוקימנא לשמואל כל הבועל ע״ד קידושין הראשונים הוא בועל ורב ס״ל כיון דבעל אחוליה אחליה לתנאיה. אבל בהכניסה לחופה ולא נבעלה או כשמסר האב לשלוחי הבעל לא אמר אחוליה אחליה לתנאיה והלכה כרב. והא דאמר הכא וב״ה מידע ידעי דנשואי קטנה דרבנן נינהו בדין הוא דהול״ל וב״ה ס״ל דיש תנאי בנשואין כשמואל גופיה דס״ל הכי אלא לדבריהם דב״ש קאמר הכי הר׳ אלפס פי׳ ופסק כעולא דאמר ממאנת לזיקתו ומסתברא כותיה דרב ושמואל ור״י דאפליגו במיאנה לזה מותרת לזה כלהו משמע דס״ל ממאנת לזיקתו. ופסק גם כשמואל ור״י דאמרי ממאנת לזה מותרת לאחים וה״ה שמותרת לעלמא אי מיאנה בכל האחים אבל לאותו שמיאנה אסור דכי אתא רבין אר״י מיאנה [בזה] מותרת לאחין ולא הודו לו. אמר אביי מאן לא הודו לו רב. רבא אמר לא הודו ר׳ אושעיה ואמרי לה רב אסי פי׳ אביי א׳ לא הודו לו רב אבל ר׳ אושעיה ורב אסי הודו דה״ק מיאנה בזה מותרת בזה לכל האחים ואפי׳ לזה שמיאנה מפני שאינה ממאנת לזיקתו וכמי שלא מיאנה בזה דמי אבל לעלמא אסורה. רבא א׳ לא הודו לו ר׳ אושעיה וכ״ש רב אבל רב אסי הודה דה״ק מותרת לכל האחים אבל לאותו שמיאנה בו אסורה מפני שממאנת לחצי זיקתו. ולעלמא נמי אסורה מפני שלא מיאנה אלא בו. אבל לכל האחים מותרת במקום שיש אחים דאין מיאון לחצי זיקה. אבל בחד יבם או בשני יבמין ומיאנה בכולן אסורה והיינו דלא כר׳ אושעיה. וה״ה לעלמא דמותרת אם מיאנה בכל האחים ואמרי לה (מיאון) מאי לא הודו לו רב אסי וכ״ש רב ור׳ אושעיה וה״ק מיאנה בזה מותרת לאחים כלומר כשיש אחים מותרת לכל האחים ולא לזה שמיאנה. וכ״ש אם אין אחים אסורה לזה שמיאנה בו דבחד יבם הכי נמי דמצי עקר [א] ואפי׳ כשיש אחים דיש מיאון לחצי זיקה ומותרת לכל האחים ולא לזה שמיאנה בו ומיהו אם מיאנה בכל האחים מודה רב אסי דאסורה בכולהו וכיון דרבא ס״ל דר״י פליג עליה דר׳ אושעיה דהא א׳ רבא מאן לא הודה לו ר׳ אושעיה. ואמרי לה רב אסי וכ״ש ר׳ אושעיה דלא הודה לו אלמא לרבא ר״י ועולא פליגי ודאי אדר׳ אושעיה והלכתא כוותיהו דממאנת לזיקתו וזהו טעמו של הרב אלפס שפסק כעולא. והלכה כשמואל ור׳ יוחנן דאמרו מיאנה בזה מותרת בזה אבל לזה שמיאנה בו אסורה:

[א] נראה דצ״ל אלא רבותא קאמר דאפילו כשיש אחים וכו׳.